

DOI: 10.52363/2414-5866-2022-1-8

УДК 35.975(477)

Воротін В.Є., д.держ.упр., проф., ІЗ ВПУ, м. Київ,

ORCID: 0000-0002-4545-612X,

Шинкарьов А.М., к.держ.упр., ННІМВтаСН ПрАТ «ВНЗ «МАУП», м. Київ,

ORCID: 0000-0002-0431-765X

Vorotin V., Doctor of State Administration, Professor, Head of the Department of complex problems of state-building of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv,

Shynkarov A., Candidate of State Administration, Associate professor of the Department of public administration of the Educational and Scientific Institute of International Relations and Social Sciences, PJSC «Interregional Academy of Personnel Management», Kyiv

ПУБЛІЧНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО СТАНУ

PUBLIC ECONOMIC POLICY OF UKRAINE: THE CHALLENGES OF MARTIME

У статті наведені дані та здійснено аналіз результатів публічної економічної політики під час воєнного стану в Україні. Розкриті теоретичні засади публічного управління (механізмів й інструментів) місцевого та регіонального розвитку за сучасних умов агресії РФ в Україні та подальшого відтворення дієвої системи державного управління.

В статті обґрунтовані нові підходи до вирішення окремих проблеми функціонування основних організаційно-економічних механізмів у сфері економічного розвитку та безпеки життєдіяльності в умовах воєнного стану.

Доведено, що виникнення проблем у сфері «ресурсної залежності» національного та місцевого розвитку є наслідком зростаючої кількості питань щодо забезпечення дієвого функціонування організаційно-економічних механізмів розвитку в умовах надзвичайних і воєнних ситуацій в Україні, оскільки органи влади на мають ще повноцінного законодавчого та нормативного підґрунтя стосовно ресурсного забезпечення виконання делегованих їм повноважень і перехід на економіку тилу.

Основною умовою процесу переходу на ефективну економіку тилу є розробка сучасних систем управління, зокрема з допомогою країн членів ЄС. Основними особливостями сучасної системи управління сьогодні є: консолідація даних і знань, розвиток логістичних мереж воєнного стану, персональна відповідальність, різноманітність заходів управління, баланс міста і села та всі зусилля для Перемоги.

Ключові слова: економічна політика, публічне управління, регіональне управління, економіка тилу, місцевий розвиток, ресурсне забезпечення.

The article presents data and analyzes the results of public economic policy during the martial law in Ukraine. Theoretical principles of public administration (mechanisms and tools) of local and regional development under modern conditions of aggression of the Russian Federation in Ukraine and further reproduction of effective system of public administration are opened.

The article substantiates new approaches to solving certain problems of functioning of the main organizational and economic mechanisms in the field of economic development and security of life in martial law.

It is proved that the emergence of problems in the field of "resource dependence" of national and local development is a consequence of a growing number of issues to ensure the effective functioning of organizational and organizational mechanisms of development in emergencies and military situations in Ukraine. resource provision for the implementation of the powers delegated to them and the transition to the economy of the rear.

The main condition for the process of transition to an efficient rear economy is the development of modern management systems, in particular with the help of EU member states. The main features of the modern management system today are: consolidation of data and knowledge, development of logistics networks of martial law, personal responsibility, a variety of management measures, the balance of urban and rural areas and all efforts to win.

Key words: economic policy, public administration, regional administration, rear economy, local development, resource provision.

Постановка проблеми. Війна завжди впливає на істотно знижений рівень економічної безпеки держави, регіонів, галузей, компаній і домогосподарств, окремих її складових (демографічний, енергетичний, промислово/промисловий, харчовий, інноваційний, зовнішньоекономічний, фінансовий (у тому числі бюджетний), податки, митна, валютна, інвестиційна, боргова, інфляційна, безпека нерухомості, фінансова безпека банківського сектору, а також страхування / фондові ринки), а також соціальна, екологічна, інформаційна безпека). Безперечно, що такі події під час воєнного стану в Україні вимагають оновлення публічної економічної політики та розробки державних механізмів економіки тилу. Нинішнє повномасштабне вторгнення, яке є продовженням восьмирічної російсько-української війни, красномовно свідчить про це. Сьогодні після 100 днів повномасштабної агресії РФ проти України можливо зробити певні висновки щодо витоків економічної політики в умовах воєнного стану та надати окремі результати економічного розвитку агресора РФ.

Аналіз досліджень і публікацій. Принципи економічної політики держави, взаємодії сукупності управлінських відносин з господарської си-

стемою загалом, знайшли провідне місце в дослідженнях багатьох науковців, зокрема, у наукових працях зарубіжних вчених: М. Альберта, Р. Акоффа, Д. Вурворда, Дж. Грейсона, П. Друкера, Р. Дорнбуша, Б. Карлоффа, Е. Мейо, Ф. Котлера, А. Маслоу, М. Мескона, У. Оучи, М. Портера, Г. Саймона, Ф. Тейлора, Р. Фалмера, Г. Форда, С. Фішера, Ф. Хедоурі, Л. Якокка та інших.

Аналізу особливостям функціонування досліджуваного явища в Україні, як воєнний стан та його впливу на формування публічної економічної політики поки не були присвячені праці вітчизняних вчених. Означені дослідження тільки проводяться в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відзначимо, що в квітні 2022 року ВВП Росії знизився на 3% у річному вимірі після зростання на 1,3% у березні, на 4,1% у лютому та 5,6% у січні, йдеться в огляді Мінекономрозвитку РФ «Про поточну ситуацію у економіці». У січні-квітні 2022 року відомство оцінило зростання ВВП у 1,7% у річному обчисленні. «На тлі безпрецедентного санкційного тиску, за оцінкою Мінекономрозвитку РФ, ВВП знизився на 3% після зростання на 1,3% у березні. Основними факторами зниження ВВП у квітні стали транспортно-логістичні обмеження, а також скорочення внутрішнього попиту», - йдеться у огляді.

У Мінекономрозвитку зазначають, що з базових галузей економіки суттєвий спад продемонстрували оптова торгівля (на 11,9% р/р у квітні після зниження на 0,3% р/р на місяць раніше) та вантажний транспорт (на 5,9% у квітні після зростання на 3,6% у березні).

Обсяг промислового виробництва за підсумками квітня знизився на 1,6% (після зростання на 3,0% у березні). При цьому у видобувних галузях спостерігалось суттєве погіршення річної динаміки (зниження на 1,6% р/р після зростання на 7,8% у березні) за рахунок видобутку паливно-енергетичних корисних копалин. У обробній промисловості зафіксовано помірний спад на 2,1% (після зниження на 0,3% на місяць раніше).

«Водночас ситуація щодо обробних галузей складалася нерівномірно: з одного боку, спостерігався суттєвий спад у галузях машинобудівного комплексу (насамперед, автомобілебудуванні), нафтопереробці та низці інших галузей. З іншого боку, продовжилося зростання випуску у фармацевтичній галузі, металургії, виробництві будівельних матеріалів та іншої неметалевої мінеральної продукції», - йдеться у доповіді.

«Знаковий внесок у зниження ВВП у квітні також внесло скорочення споживчого попиту. Сумарний оборот роздрібною торгівлі, громадського харчування та платних послуг, за оцінкою Мінекономрозвитку Росії, скоротився на 6,7% у квітні (у березні - зростання на 3,3%), насамперед, за рахунок роздрібного товарообігу», - зазначають у Мінекономрозвитку.

ЦБ Росії у квітні спрогнозував падіння ВВП Росії у 2022 році в інтервалі 8-10%, Мінекономрозвитку прогнозує спад російської економіки у

2022 році на 7,8% у базовому варіанті та на 8,8% у песимістичному варіанті, повідомлялося раніше.

Помічник президента Максим Орешкін 19 травня заявив, що падіння економіки буде значно меншим за поточні прогнози Мінекономрозвитку і ЦБ і не перевищить 5% у 2022 році. Консенсус-прогноз аналітиків наприкінці квітня-початку травня щодо падіння ВВП на 2022 рік, передбачає спад на 8,7%.

Мінекономрозвитку РФ очікує максимальну глибину спаду у третьому кварталі, а з IV кварталу 2022 року – початок повільного відновлення. У 2023 році, за прогнозом ЦБ, ВВП Росії знизиться в інтервалі 0-3%, Мінекономрозвитку очікує зниження на 0,7%.

За результатами економічної політики в умовах воєнного стану ми маємо суттєве падіння всіх макроекономічних показників [1]. «Мінус» 35% і більше до кінця року – такі прогнози скорочення економіки України нещодавно висловив прем'єр-міністр Денис Шмигаль. Це збігається з попередніми оцінками МВФ. Вони вважають, що до кінця цього року економіка України може скоротитися більш ніж на третину. Однак цей квітневий прогноз для найбільшого кредитора України базувався на тому, що активна фаза війни в Україні триватиме не більше кількох місяців. Але також зазначається, що «хоча війна скоро закінчиться, людські втрати, знищення основних засобів та переміщення робочої сили будуть серйозно заважати економічній діяльності на багато років вперед».

Проте існують різні прогнози економічного зростання. Наприклад, інвестиційна компанія Dragon Capital прогнозує, що якщо війна триватиме до кінця року, слід очікувати падіння економіки України на 30%. Із закінченням війни та відновленням роботи портів занепад української економіки може бути меншим. За підрахунками Мінекономіки, лише за перший квартал 2022 року ВВП України впав на 16%, для порівняння: у 2021 році економіка України зросла більше ніж на 3%.

Щодо підприємництва, зазначимо, що наразі точних даних про економічну діяльність в Україні немає. Але, наприклад, за даними Європейської бізнес-асоціації, станом на кінець квітня лише до третини довоєнних компаній асоціації працювали у довоєнному режимі. При цьому більшість – 68% – працюють неповний робочий день або з деякими обмеженнями. З них майже половина компаній (47%) обмежили географію своєї діяльності, кожна п'ята (21%) вийшла в Інтернет, трохи менше (19%) були змушені закрити деякі офіси, відділення чи філії.

Загалом паливо, їжа, порти: три «болючі точки» в економіці воєнного часу. Але й тут не обійшлося без відносно гарних новин: із підприємств, які припинили роботу в перші тижні війни, 14% відновили її повністю або частково. Наразі лише 4% компаній не працюють повноцінно, хоча на початок березня було 29%.

Однак, за даними НБУ, трохи більше половини компаній (54%) продовжують платити довоєнну заробітну плату. При цьому 7% відправили працівників у неоплачувану відпустку, 3% звільнили частково і 1% не змогли виплатити.

Втрати України від російської агресії, враховуючи як збитки інфраструктурі та економіці, так і майбутні втрати в найближчі роки, перевищують 1 трлн доларів, заявив прем'єр-міністр Денис Шмигаль в інтерв'ю Інтерфаксу. Він пояснив, що такі оцінки складаються з трьох частин:

- прямі пошкодження інфраструктури, тобто пошкоджені мости, дороги, будинки, будівлі. Зараз це близько 120 мільярдів доларів і понад 270 мільярдів доларів, включаючи військову інфраструктуру та інші цивільні витрати,

- упущений прибуток та неінвестовані інвестиції, оцінені в 290 млрд доларів,

- збитки, понесені внаслідок зниження ВВП напередодні довоєнних планів, оскільки знищуються підприємства, які мають приносити дохід державі.

Водночас, за даними Київської школи економіки, станом на 19 травня загальні економічні втрати від війни, включаючи прямі та непрямі втрати (зниження ВВП, зупинка інвестицій, переїзд, додаткові витрати на оборону та соціальне забезпечення, тощо) 564-600 млрд дол. При цьому загальна сума прямо задокументованих збитків інфраструктурі сягає майже 100 мільярдів доларів.

У результаті війни було знищено або пошкоджено 38,6 млн квадратних метрів житла на суму 33,9 млрд доларів. Крім того, щонайменше 219 фабрик, фабрик і підприємств постраждали на 10,7 млрд доларів. Серед найбільших збитків металургійні гіганти Маріуполь – Азовсталь та ММК Ілліча, на які припадало до третини української металургійної продукції. Із руйнуванням Кременчуцького НПЗ та низки нафтобаз паливна інфраструктура також зазнала великих втрат, і тепер Україна на 100% залежить від імпорту палива.

Слід зазначити, що до війни українську економіку називали експортоорієнтованою. Значна частина валюти та податків надходила від експорту та компаній, які на нього працювали. Руйнування підприємств, блокада портів, логістичні проблеми та обмеження інших торговельних шляхів призвели до різкого падіння українського експорту.

Даних Держстатистики наразі немає (тільки очікуються експрес випуски), але в Мінфіні повідомили, що український експорт у березні скоротився вдвічі. Прем'єр-міністр Денис Шмигаль також повідомив, що через блокування російськими військами портів Україна втрачала 170 мільйонів доларів на день, а експортний потенціал країни з початку війни зменшився вдвічі. Якщо український експорт у квітні минулого року ста-

новив 5,4 млрд доларів, то Україна в квітні цього року експортувала товарів на 2,7 млрд доларів.

Особливо болючим є скорочення експорту торгівлі у двох ключових сферах: металургії та сільськогосподарській продукції. Із захопленням і знищенням маріупольських «Азовсталь» та ММК «Ілліч» (друге і третє за величиною металургійні підприємства України до війни), а також обмеження на виробництво «АрселорМіттал Кривий Ріг» та «Запоріжсталь» (перша і четверта металургійні підприємства), метал майже припинився.

За даними Держмитниці, у січні-травні 2022 року металургійні підприємства України скоротили надходження від експорту чорних металів майже на третину (29,7%) порівняно з відповідним періодом минулого року – до 2,62 млрд доларів. Зменшилися й загальні експортні надходження – з 19,5% у січні-травні 2021 року до 15,65% цього року.

Експорт сільськогосподарської продукції за два місяці війни – у березні та квітні – приніс українській економіці більш ніж утричі менше, ніж у січні-лютому до війни. «Якщо у січні-лютому цього року, за даними Державної служби статистики України, вартість вітчизняного експорту сільськогосподарської продукції становила 5676 млн дол., то в березні-квітні, після російського вторгнення, поставки України на зовнішні ринки дали лише 1744 доходу мільйонів доларів, скоротившись за роки війни більш ніж утричі», – зазначив заступник Інституту аграрної економіки Микола Пугачов.

Безперечно, виникає багато питань. Як експортувати зерно з України, щоб не допустити голоду в світі? Чи вистачить їжі для населення, армії і що буде з врожаєм? За словами міністра агрополітики Миколи Сольського, Україна поки не змогла експортувати до 5 млн. т. пшениці, яку планувала експортувати на світові ринки ще до війни. Йдеться також про експорт 10-15 млн. т. нового врожаю.

До війни Україна «нагодувала» близько 400 мільйонів людей. Вона була найбільшим у світі експортером соняшникової олії та одним із провідних світових постачальників зерна не лише в окремі країни, а й у Продовольчу програму ООН, яка розподіляє продукти харчування для найбільш уразливих верств населення [2]. Китай і Єгипет, країни Африки та Близького Сходу залежали від українського сільськогосподарського експорту. Тому світові лідери все частіше говорять про реальну загрозу світового голоду та рекордне зростання цін на продукти харчування через припинення поставок сільгосппродукції з України.

Під час російської агресії проти України світові ціни на пшеницю та кукурудзу зросли більш ніж на 20%, що призвело до зростання цін на інші основні продукти харчування в усіх країнах, у тому числі й у розвинених. Але голод у найбільш вразливих країнах може призвести до соціальної нестабільності і навіть спровокувати нову міграційну кризу.

За даними Держприкордонслужби, з початку російського вторгнення український кордон у зонах з ЄС та Молдовою в обох напрямках перетнули понад 7,4 млн осіб. З них понад 4,8 мільйона залишили країну. За цей час західний кордон для в'їзду в Україну перетнули понад 2,2 мільйона громадян України. Також прикордонники кажуть, що після 9 травня українці все частіше повертаються додому, а потік прибулих перевищує вихідний. Водночас, за даними ООН, з початку війни кількість біженців з України, які були змушені покинути свої домівки та виїхати за кордон внаслідок російського вторгнення, досягла понад 6,5 мільйонів.

Найбільше поїхало до Польщі – понад 3,5 млн осіб. До Румунії виїхало понад 961 тис. осіб, до Росії – понад 919 тис., до Угорщини – 644 тис., Молдови – понад 471 тис., Словаччини – 442 тис. та Білорусі – понад 27 тис. Ще 8 мільйонів українців, за даними Міжнародної організації з міграції ООН, вважаються внутрішньо переміщеними особами. Скільки українців повернеться і коли, в першу чергу буде залежати від того, скільки триватиме війна, каже директор Департаменту демографії та соціальних досліджень Елла Лібанова. «Якщо довго, то вони не повернуться. Якщо недовго, то менше. Люди або встигнуть там адаптуватися, або не встигнуть», - сказала вона в інтерв'ю Мінфіну. житла в Україні, багато з яких не повернуться. «Вона також вважає, що люди, які не втратили житла, а також жінки з дітьми, мають більше шансів повернутися». Але студенти та школярі, які закінчують навчання в інших країнах можуть стати незворотними мігрантами. «Переселення молоді в країни перебування прискорить старіння населення України», – зазначила директор Інституту демографії.

У рамках публічної економічної політики в перші дні війни уряд дозволив компаніям перейти на спрощену систему оподаткування. Компанії в загальній системі могли сплачувати податок у розмірі 2% від обороту замість 20% ПДВ і 18% податку на прибуток. Крім того, знижено ставку ЄСВ з 5% до 2%.

Це значно полегшило життя бізнесу. Але надходження до держбюджету різко впали – як через те, що значна частина підприємств не працює, так і через те, що працюючі підприємства сплачують значно менше податків [3].

У той же час витрати – особливо на оборону – значно вищі. Безперечно, що вторгнення Росії скоротить український бюджет і вдарить по економіці Європи. Прем'єр-міністр і міністр фінансів заявили про щомісячний дефіцит бюджету в розмірі 5 мільярдів доларів. Наразі уряд намагається закрити цю «прогалину» за допомогою фінансової допомоги міжнародних партнерів України. Але цього замало.

За словами міністра фінансів Сергія Марченка, у травні Україна отримує від міжнародних партнерів лише 2 мільярди доларів на фінансування

дефіциту бюджету замість необхідних 5 мільярдів доларів. Додатково 1 мільярд доларів буде залучено від продажу військових облігацій.

Не зовсім зрозумілі дії НБУ, оскільки додаткові \$1,5 млрд надходять від емісії Нацбанку, які в таких умовах вплинуть за стрімке зростання цін. Підтримуємо думку експертів, що подальше «роздрукування» значних сум є загрозою гіперінфляції в умовах воєнного стану. Але, за словами міністра фінансів, міжнародні партнери та кредитори України цілком розуміють необхідність таких кроків. «Ми не хочемо використовувати цей інструмент як ключ для фінансування дефіциту. Але коли ми бачимо проблеми з ліквідністю в казначействі, ми звертаємося до Національного банку України і просимо допомоги», - сказав в інтерв'ю уряду Сергій Марченко.

Вже можливо констатувати, що за даними Державної служби статистики України, зростання цін на споживчому ринку у квітні перевищило 3%, а з початку року по травень інфляція досягла майже 11%. Наприкінці року очікується зростання цін більш ніж на 20%. Але такі прогнози були зроблені ще до того, як уряд припинив регулювати ціни на паливо. Після цього ціни за літр 95. бензину зросли більш ніж на 10 грн.

Ціни можуть почати зростати ще швидше, якщо Нацбанк скасував фіксований курс долара, який у перші дні війни встановлював на рівні 29,25 грн за долар. Навіть зняття курсових обмежень Нацбанком підштовхнуло банки до понад 36 грн за долар проти 32 грн до зняття обмежень. НБУ зняв для банків обмеження щодо обмінного курсу. Не сприятимуть стабільності цін і відсутність певних товарів.

Висновки. В рамках публічної економічної політики 21 квітня 2022 року Указом Президента України було створено Національну раду з питань відбудови України з наслідків війни, основні напрями роботи якої: розробка плану заходів щодо післявоєнної відбудови та розвитку України. промислова інфраструктура та житло, енергетична інфраструктура, зв'язок, військова інфраструктура та військово-промисловий комплекс; структурна модернізація та перезапуск економіки; заходи щодо подолання безробіття, підтримки сімей з дітьми, незахищених верств населення, осіб, які опинилися у складній життєвій ситуації внаслідок війни, реставрації та збереження пам'яток культури; визначення та розробка пропозицій щодо першочергових реформ, прийняття та впровадження їх необхідних у воєнний та повоєнний період; підготовка стратегічних ініціатив, проектів нормативно-правових актів, їх прийняття та реалізація необхідні для ефективної діяльності та відбудови України у воєнний та повоєнний період.

Існує і Урядовий план післявоєнного відновлення України, який включає: вступ України до ЄС у 2024 році, повний доступ до ринків G7 та ЄС із скасуванням усіх квот та імпорتنих мит; досягти енергетичної за-

лежності за рахунок збільшення енергетичних потужностей за рахунок будівництва нових атомних електростанцій та виробництва чистої енергії, самозабезпечення за 3-5 років, зниження енергоспоживання за рахунок термомодернізації, будівництва установок для забезпечення попиту на паливо), переходу від експорту сировини до переробки (переробки) кукурудзи на біоетанол, спирт, крохмаль, виробництва білків, що використовуються в косметичці, фармацевтичній та харчовій промисловості, готових металевих виробів) та розвитку військової техніки (формування потужного військово-промислового комплексу), що забезпечує швидке матеріально-технічне забезпечення за 72 години з України до Європи. Для цього потрібні партнерські відносини з європейцями та американцями у сфері передачі технологій та доступу до фінансових ресурсів, зокрема урядів-партнерів, які надають державні гарантії своїм компаніям для залучення коштів для інвестицій в Україну, які покриватимуть ризики країни та дозволять інвестувати у великі промислові проекти.

Зовнішні джерела компенсації та післявоєнної реконструкції включають західну допомогу у формі «плану Маршалла», який переважно передбачає грантове фінансування, а також компенсацію з боку Росії, у тому числі через конфісковані активи від центрального банку Росії та олігархів Путіна. Однак арешт заморожених активів вимагає складних юридичних процедур, результат яких невизначений.

За прогнозами Мінекономіки, Україна повинна отримувати 70 млрд доларів на рік. інвестиції для швидкого відновлення після війни. Це близько 35% ВВП. Інвестиції мають бути довгостроковими, розрахованими не менше ніж на десять років. Світовий банк розробляє пакет фінансової підтримки Україні на суму 170 мільярдів доларів. для компенсації економічних наслідків війни. Очікується, що в 2022 році буде витрачено 50 мільярдів доларів, а в 2023 році буде виділено 120 мільярдів доларів.

ЄС планує створити для України фонд реконструкції. На думку Європейської комісії, країни-члени повинні бути готові нести більшість витрат на відбудову країни. Європейська комісія працює над інструментом ЄС для фінансування інвестицій та реформ у консультації з українським урядом, таким як Фонд відновлення після COVID-19. Розподіл між грантами та позиками досі неясний, як і сума. Але за словами послів ЄС, Європейська комісія розраховувала на сотні мільярдів євро протягом десятиліть.

Збирати кошти на відновлення економіки, інфраструктуру, підтримку внутрішньої діяльності, постраждалої внаслідок військової агресії Росії проти України, за ініціативою уряду (Розпорядження Уряду від 5 березня 2022 р. № 202-р «Деякі проблеми при відкритті рахунків для відбудови України») В Україні створено фонди для відбудови України: Фонди підтримки малого та середнього підприємництва, Фонд підтримки армії, Фонд економічного відновлення та трансформації, Гуманітарний фонд,

Фонд обслуговування та погашення державного боргу, Фонд відновлення майна та зруйнованої інфраструктури. Рахунки, відкриті в НБУ, включатимуть внески фізичних та юридичних осіб приватного та/або публічного права у гривнях, доларах США та євро.

Водночас Мінекономіки України заявило, що в процесі відновлення вітчизняної економіки, що постраждало від російської агресії, особливу увагу приділятиме підтримці галузей, які безпосередньо забезпечують життєдіяльність та зміцнюють обороноздатність держави, зокрема сільськогосподарства, харчової промисловості, роздрібною торгівлі та енергетичні служби. Центральними напрямками публічної економічної політики будуть три галузі: ВПК, ІТ-галузь та аграрний сектор. Важливим фактором також буде налагодження експортної логістики в напрямку вдосконалення публічної економічної політики в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Воротін В. Є., Коваль О. М., Проданик В. М. Територіальне управління ресурсним і продовольчим забезпеченням: «Сади перемоги» в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2022. № 1. С. 85-95.

2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>. Text. (Дата звернення: 11.05.2022).

3. O.Savka, O.Keier, A.Oliinyk, V.Kuibida, V.Vorotin. Current practice of interpreting corruption and anti-corruption policies concerning providing improper advantage: *European experience. Journal of interdisciplinary research*. 12(1). 2022. p. 16-24.

References:

1. Vorotin V. Ye., Koval O. M., Prodanyk V. M. Terytorialne upravlinnia resursnym i prodovolchym zabezpechenniam: «Sady peremohy» v Ukraini. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2022. № 1. S. 85-95.

2. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>. Text (Data zvernennia: 11.05.2022).

3. O. Savka, O. Keier, A. Oliinyk, V. Kuibida, V. Vorotin. Current practice of interpreting corruption and anti-corruption policies concerning providing improper advantage: European experience. *Journal of interdisciplinary research*. 12 (1). 2022. p. 16-24.